

*Török Gábor**

A jog-összehasonlítás haszontalanságáról

1. Bevezető gondolatok

Ünnepi kötetben szerzőként szerepelni egyrészt mindig megtiszteltetés, másrészt pedig jóleső érzés. Különösen igaz ez akkor, ha az ünnepelt nem csupán a civiliztika elismert és kiváló művelője, hanem emellett még több évtizedes oktatói tapasztalattal és gyakorlattal rendelkezik, sőt már eddig is igen komoly közjogi tevékenységet fejtett ki, és mind a kézirat lezárásakor, mind pedig a kötet átvételekor országunk egyik legmagasabb közjogi méltóságát tölti be.

Kétségtelen persze, hogy az ünnepi kötet tartalmi vonatkozásában elsősorban a tudósnak szól, de ugyanakkor a témaválasztást illetően nem árt, ha a szerző az ünnepelt jelenlegi pozícióját is figyelembe vevő írással tisztelig.

Az előbbieket miatt a magam részéről tehát a csődjog egészét (amely ugye a tágabb értelemben vett civiliztika körébe tartozik) közjogi megközelítésből is vizsgálom, nevezetesen arra próbálok választ keresni, hogy vajon jogalkotási törvényünk fényében mennyiben minősíthető megfelelőnek a csődjogi szabályozási „dzsungel”.

Persze önmagában a fényképfelvétel még legfeljebb egy leíró tartalmú pillanatképet rögzítene, amely bár lehet hasznos segédanyag, de nyilvánvalóan nem alkalmas mélyebb tudományos elemzésre. A témában való elmélyülés okából a csődjog dogmatikai részét elemzem, méghozzá hármas megközelítésben, mintegy egymásra vetítve a szabályokat:

- az első szint 1881. évi XVII. törvénycikkkel megalkotott csődtörvény (a továbbiakban: csődtörvény),
- a második pedig hatályos csődjogi szabályozásunk, de ezt két időpillanat szerint hasonlítanám össze, nevezetesen a 2009. november 1-jén (a továbbiakban: I. állapot), valamint 2014. március 15-én (a továbbiakban II. állapot) érvényes normaszöveg tekintetében – ennek oka, legalábbis a szerző szándéka szerint, a következőkben ki fog derülni.

* Tanszékvezető egyetemi tanár, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Kar, Civilisztikai Tanszék.

2. A jogalkotási törvény

A magyar Országgyűlés 2010-ben alkotta meg a kodifikáció alapvetően modern jogszabályát (2010. évi CXXX. törvény a jogalkotásról), amely a régi Jat. helyébe lépett. Ez megítélésem szerint magas színvonalon és korszerűen rendezi a kérdést. A színvonal biztosításának igényét a jogalkotó már a preambulumban is kifejezésre juttatja, amikor kijelenti, hogy a törvényt többek között annak érdekében hozza meg, hogy a jog megismerhetőségének feltételei összhangban álljanak a 21. század adta lehetőségekkel.

Rögzíti a jogalkotó, hogy a jogalkotás alapvető követelménye egyebek között, hogy a jogszabálynak a címzettek számára egyértelműen értelmezhető szabályozási tartalommal kell rendelkeznie [2. § (1) bekezdés], illeszkednie kell a jogrendszer egészébe [2. § (3) bekezdés b) pont].

E célok elérését egyebek mellett az úgynevezett technikai dereguláció kötelezővé tételével is biztosítja (V. fejezet 10. pont a jogszabályok tartalmi felülvizsgálata címszó alatt).

Közbevetőleg megjegyzem, hogy bár maga a jogszabály alapvetően az Alaptörvény T) cikkében foglaltak végrehajtására született,¹ az Alkotmánybíróságnak általában nincs hatásköre a jogalkotási törvény megsértésével született joganyag felülvizsgálatára.² Szigorúan dogmatikai szempontból persze ez a megoldás vitatható, hiszen maga a jogalkotási törvény tartalmilag a kodifikáció „alkotmányának” minősül.

A felhívott szakaszok közül megítélésem szerint a 2. § (1) bekezdésben foglaltak magyarázata érdemel talán megkülönböztetett figyelmet, nevezetesen, hogy vajon mit jelent ténylegesen az „egyértelműen értelmezhető” kitétel. Tekintetbe véve azt a még nem feladott, de mára persze már gyakorlatilag kivitethetlenné vált elvet, miszerint „a jog nem tudása nem mentesít”, nyilvánvaló,

¹ Általánosan kötelező magatartási szabályt az Alaptörvény és az Alaptörvényben megjelölt jogalkotó hatáskörrel rendelkező szerv által megalkotott, a hivatalos lapban kihirdetett jogszabály állapíthat meg.

² 45/2012. (XII. 29.) AB határozat, Indokolás [99]: Az Alkotmány és régi Jat. szabályozásának összefüggéseit a 2/2002. (I. 25.) AB határozat a következők szerint határozta meg: „[a]z Alkotmánybíróság az Alkotmány 7. § (2) bekezdését értelmezve több döntésében rámutatott, hogy [az] Alkotmány 7. § (2) bekezdése alapján ugyan a jogalkotás rendjét törvény szabályozza, amelynek elfogadásához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges, ez a rendelkezés azonban önmagában nem tette alkotmányos szabállyá a jogalkotásról szóló törvény normáit (496/ B/1990. AB határozat; ABH 1991, 493, 496.). Így önmagában a Jat. szabályainak megsértése nem valósít meg alkotmányellenességet, csak akkor, ha egyben valamely alkotmányos elv vagy rendelkezés sérül [32/1991. (VI. 6.) AB határozat; ABH 1991, 146, 159.; 34/1991. (VI. 15.) AB határozat; ABH 1991, 170, 172.]. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiságból eredő jogbiztonság védelme érdekében, illetve más alkotmányos rendelkezések alapján (lásd pl. a jogforrási hierarchiára vonatkozó alkotmányi szabályokat) egyes jogalkotási (a Jat.-ban is szereplő) alapelveket alkotmányos védelemben részesít.” (ABH 2002, 41, 56.)

hogy a jogi szövegnek nem csupán a magyar nyelv általánosan elfogadott szabályait kell követnie, hanem egy adott fogalomra mindig és mindenkor csak ugyanazt a fogalmat használhatja. Nyelvi színesítésre tehát nemhogy nincs mód, de lényegében tilos, hiszen, megtevesztheti a jogalkalmazót. Példával illusztrálva: nap mint nap használjuk az azonnal és a rögtön kifejezéseket, lényegében egymás szinonimájaként. Ez utóbbit támasztja alá, hogy a Magyar Értelmező Kéziszótár is ebben az értelemben magyarázza, hiszen az azonnal magyarázata: „közvetlenül a kijelentés vagy a szóban forgó esemény után; rögtön”,³ illetve a rögtön magyarázataként azt olvassuk: „a kijelentés vagy a szóban forgó esemény után azonnal”.⁴

Valószínűleg a nyelvi színesítés tilalma miatt is tartják a laikusok a jogászai szaknyelvet száraznak, viszont ez az unalmasság tartalmi pozitívumot hordoz magában. Talán e felhívott példa is alátámasztja már, hogy nyelvi szempontból sem könnyű a kodifikátor munkája, ha ehhez viszont hozzávesszük azt a követelményt, hogy a meghozandó jogszabálynak illeszkednie kell a jogrendszer egységébe, ami értelemszerűen maga után vonja, hogy nem csupán az adott jogszabályon belül nem lehetnek egymásnak ellentmondó normák vagy akár utaló szabályok sem, hanem mindez a jogrendszer egészére is igaz, akkor könnyen belátható, hogy a kodifikátori munka méltán nevezhető az egyik legnehezebb jogászai tevékenységnek.

Természetesen az élet magában hordozza az avultságot is, ami ma jó, nem biztos, hogy holnap is megfelelő lesz, ezért nagyon is helyesen, az említett egység megóvása érdekében a törvény lehetővé teszi a technikai deregulációt.

A következőkben e hármas szempontrendszeret egységesen kezelve vizsgálom ennek érvényesülését a csődjog tekintetében.

3. Az 1881. évi XVII. törvényczikk – az 1991. évi XLIX. törvény

Ami első látásra szembeszökő, az rögtön a törvény címe, amíg ugyanis a régi 19. századi jogi normánk a csődtörvény címet viseli,⁵ addig 20. századi utódja a csőd- és felszámolási eljárás címre hallgat. A címbeli eltérés egyáltalán nem véletlen, és – sajnos – fedi a valóságot, hiszen amíg a csődtörvény anyagi- és eljárásjogi részre oszlik, addig hatályos jogunk nem csupán az eljárás primátusát hangsúlyozza, hanem lényegében – legalábbis a jogalkotó hite szerint – arról is szól.

³ *Magyar Értelmező Kéziszótár*. Budapest, 1975, Akadémiai Kiadó, 79.

⁴ Uo. 1182.

⁵ A csődjog fejlődését jogtörténeti szempontból kiválóan foglalja össze HORVÁTH ATTILA: *A magyar magánjog történetének alapjai* című munkája, Budapest, 2006, Gondolat Kiadó, 474–488.

Kérdés, hogy a csődjog valóban teljes egészében az eljárásjogba tartozik-e, avagy vannak anyagi jogi részei is. Álláspontom szerint az önálló anyagi jogi résznek azért van alapvető jelentősége, mert a csődjog egy speciális esetkörre tartalmaz rendelkezéseket, mégpedig úgy, hogy mintegy elmetszi a normál kötelmi szabályozás érvényesülését, és helyébe speciális, csak a csődjogra jellemző szabályokat állít. Ami másik oldalról nézve azt jelenti, hogy az eljárás nem csupán azért speciális, mert máshol nem találkozunk vele, hanem azért is, mert speciális kötelmi anyagi szabályokon nyugszik. Ennek megfelelően a csődtörvény anyagi jogi része összesen 71 szakaszban foglalkozik a csődnyitás joghatályával, a jogügyletek teljesítésével, a jogcselekvények megtámadásával, a beszámítással, a visszakövetelési joggal, majd pedig a hitelezők különböző kategóriáival. Ezt követi a törvény második részében csődeljárás címszó alatt (72. § – 240. §) az egyes eljárási cselekmények részletes taglalása.

Ezzel szemben a hatályos jogunk nem különböztet anyagi és eljárási rész között, az egész témakört – amint azt jeleztem is – eljárásjogi szempontból tárgyalja, és azzal is megnehezül a jogalkalmazó munkája, hogy az egyes anyagi jogi rendelkezések az eljárási szabályok közé besűrva, lényegében szétszórva jelennek meg, és nem képeznek koherens egészet.

4. A csődnyitás joghatálya általában

A csődtörvény 1. §-a szerint:

„A csődnyitás joghatálya kiterjed a közadósra – vagyonbukottnak – végrehajtás alá vonható összes vagyonára, melyet ez a csődnyitás idejekor bir és melyhez a csőd tartalma alatt jut. Ezen joghatály azzal a nappal veszi kezdetét, melyen a csődnyitást elrendelő határozat a csődbíróságnál kifüggesztett.”

A szakaszban két fogalommal találkozunk: egyrészt az adóssal, másrészt a vagyonával.

4.1. Az adós személye

Az adós személyét a törvény nagyon egyszerűen intézi el, minden olyan személy (és itt ne felejtjük el, hogy a csődtörvény szerint a személyi hatály alapvetően az embert foglalja magába – a kereskedelmi csődre ugyan külön, de csupán eljárási szabályok vonatkoznak) adós, aki fizetéseképtelen lett, vagy akinek az adósságai a vagyonát meghaladják (ennek taxatív kimondására a

csődnyitási okoknál kerül sor). Az adós megnevezésére a törvényhely két kifejezést is használ, egyrészt közadósnak nevezi (megjegyzem, hogy az egész törvény később csak ezt a kifejezést használja), másrészt vagyombukottnak. Ez utóbbi kifejezés az 1840-es csődjogi szabályozásban volt használatos. Ezen új terminológia ellen a korabeli irodalom élesen tiltakozott.⁶

A hatályos jog – mind az I-es mind a II-es állapotában – szerint adós az a gazdálkodó szervezet, amely tartozásait (tartozásait) az esedékességkor nem tudta vagy előreláthatóan nem tudja kiegyenlíteni [3. § (1) bekezdés b) pont]. Csak halkán jegyzem meg, hogy mivel a csőd gazdasági oldalról nézve univerzális végrehajtás, ezért a klasszikus csődjogok állandó gyakorlata szerint, ha az adósnak csak egy hitelezője volt, csődeljárást nem, hanem pusztán végrehajtási (singularis) eljárást lehetett indítani.

Az, hogy mi minősül gazdálkodó szervezetnek, ugyanezen szakasz első bekezdésének a) pontja tartalmazza. Itt viszont már a két felsorolás nem egyezik meg teljesen.

A II-es felsorolásból kimarad a sportegyesület, új elemként jelentkezik viszont az egyesület, az alapítvány, a közhasznú társaság, valamint az egyéni cég.

A sportegyesület hiánya érthető, hiszen a szabályozás már az összes egyesületre kiterjed. A közhasznú társaság esetében megjegyzendő, hogy ezt a formát a Ptk. így külön, nevesítve már nem ismeri. Amíg az I-es állapotban helyes volt a jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság fogalma, olyannyira nem helyes, hogy ez a normaszöveg változatlan tartalommal maradt fenn a II-es állapotban is, hiszen – elvileg köztudomású vagy legalábbis annak kéne lennie –, hogy a Ptk. szerint már minden gazdasági társaság jogi személy, következésképpen a felsorolásban szereplő szervezet mint olyan már nem létezik.

E szabályozási technika azonnal felveti azt a kérdést, hogy vajon mi szükség van e duplikátumra, miért kell az adós fogalmát szűkíteni. A válasz természetesen a szocialista gazdálkodási rendben rejlik, hiszen mind a gazdálkodó szervezet kifejezés, mind pedig a korabeli terminológia szerinti felszámolási eljárások lehetővé tétele és főleg ennek módja magán viselte az adott kor politikai társadalmi viszonyának kézjegyét. A kérdés csak az, hogy ez a gondolkodási mód miért él még 2015-ben is.

2009-ben a régi Ptk. még ismerte a gazdálkodó szervezet fogalmát [Ptk. 685. § c) pont]. A Ptk. magyarázata e fogalomértelmező rendelkezés szüksé-

⁶ Nevezetes, hogy a javaslat egy szóval sem indokolja, miért tartja rossznak a régi elnevezést és mi gyönyörűséget lát a „közadós”-ban. I. Napoleon császár elég fontosnak tartotta, és rá is ért arra, hogy a bukott elnevezése felett részletesen nyilatkozzék. A javaslat ezt merőben feleslegesnek tartja, úgy hogy a „közadós”-t illetőleg mindenkinek találgatni kell származását, netáni előnyeit a régi terminus felett.

A származás kérdésében persze nem kell sokáig a sötétben tapogatódnunk. A javaslat általában a németből fordít és nyilván fekszik, hogy a közadós a német *Gemeinschuldner* akarna lenni. Csakhogy fordításnak is rossz. Mert „*Gemeinschuldverfahren*” még a javaslat szerint is „csődeljárás”, nem pedig „közadósági eljárás”; következésképpen *Gemeinschuldner* nem „közadós”, hanem a „*Gemein*” e helyütt technikus fogalom lévén, „csődadós”. KRÁLIK LAJOS: *A csődtörvény*. Második átdolgozott kiadás. Budapest, 1895, Athenaeum R. Kiadó, 14.

gességét egyrészt azzal indokolta, hogy maga a törvény több helyen használja ezt a kifejezést, másrészt pedig utal arra, hogy a gazdálkodó szervezetek körét a Pp. korábban meghatározta, ez viszont csak az eljárási törvény alkalmazásában volt irányadó, ezért szükségessé vált e fogalomnak a polgári jogviszonyok keretében való érvényesülése végett a Ptk.-ban történő meghatározása is.⁷

A 2014. március 15-én hatályba lévő új Ptk. viszont ezt a fogalmat nem ismeri, a Nyolcadik könyv 8:1. § (1) bekezdés 4. pont a vállalkozás fogalmát vezeti be, e szerint vállalkozás a szakmája, önálló foglalkozása vagy üzleti tevékenysége körében eljáró személy. Megjegyzem, hogy a Ptk. miniszteri indoklása sem tér ki arra, hogy a gazdálkodó szervezet mint fogalom megszűnik, pusztán a Javaslat nem szól róla, viszont nem is használja, hanem bevezeti a vállalkozás fogalmát.

A fentiekből egyenesen következik, hogy hatályos jogunk olyan fogalmat használ, amelyet a Ptk. nem ismer. Feltehetőleg az anyagi jog hiányának tudható be az is, hogy az adóst ekként meghatározó személyi kör sem teljesen igaz, hiszen a 4. § (2) bekezdése igaz, hogy a vagyon tekintetében, de rögzíti egyebek között, hogy a gazdálkodó szervezet vagyonaként kell figyelembe venni a leányvállalata vagyonát, tröszt esetében pedig a trösztli vállalatok vagyonát is. Ezek szerint a leányvállalat és a tröszt is csődképes?

A kérdés azért is furcsa, mert mindkét forma jelen volt a szocialista gazdálkodási körülmények között, a régi Ptk. végig fenntartotta, a 34. szakasza rendelkezett a trösztről és a 74. szakasz pedig a leányvállalatról, de az idézett kommentár már 2001-ben rögzítette, hogy „jelenleg már tröszt nem működik a magyar gazdaságban”.⁸ A leányvállalatok vonatkozásában pedig megállapította, hogy „a leányvállalat, tehát kihalt jogi személy típus”.⁹

4.2. Az adós vagyona

A csődtörvény szabályozása egyszerű, tömör és logikus. Amint láttuk, ki mondja, hogy a csőd eljárás az adós vagyonára terjed ki, és ezt a 2. és 3. § azzal egészíti ki, hogy az adós a csődnyitással ezen vagyona felett (ezt nevezük egyébként fogalmilag csődtömegnek) elveszíti kezelési és rendelkezési jogát, és ez a jog a tömeggondnokra száll át.

A megfogalmazás maga azonban egyértelműen jelzi azt is, hogy a csődnyitás nem szünteti meg a korabeli szóhasználat szerint a „bukott cselekvési képességét”, például nincs hatással az adós családi viszonyaira. A Budapesti

⁷ GELLÉRT GYÖRGY szerk.: *A Polgári Törvénykönyv magyarázata*. Budapest, 2001, KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft., 2458.

⁸ Uo. 181.

⁹ Uo. 227.

Tábla 1887. január 7-ei ítéletében egyértelműen rögzítette, hogy az adós megtartja a férj és apa jogait.¹⁰

A rendelkezés szerint a csődnyitás joghatálya kiterjed az adós mind meglévő, mind pedig az eljárás időtartama alatt szerzett vagyonára, azonban a törvény 5. §-a ez alól kivonja azt a vagyonelemet, amelyet az adós saját tevékenységével az eljárás során szerez. Ez lényegében az adósnak és családjának eljárás alatti megélhetését kívánja biztosítani.

A megfogalmazás harmadik eleme szerint a csődtömegbe csak a bukott végrehajtás alá vonható vagyona tartozik, ezzel kapcsolatban szögezi le Králik:

„Azon vagyonával, mely végrehajtás alá nem vonható, a bukott csődnyitás után is szabadon rendelkezhetik. A csődeljárás, mint fentebb érintettük, a bukottal szemben a végrehajtás természetével bir és ennél fogva helyesen rendeli a törvény hogy amit az egyes hitelező polgári végrehajtás útján adósától elvehet, azt csőd esetében az összes hitelezői is elvehetik, a mit pedig a végrehajtási törvény meghagy az adós kezén, kivész a végrehajtás alól, az csőd esetében is ki van véve.”¹¹

Hatályos jogunk 3. § (1) bekezdés e) pontja szerint, vagyon: mindaz, amit a számvitelről szóló törvény befektetett eszköznek vagy forgóeszköznek minősít. Ez a szöveg mind a két változatban azonos.

A számviteli törvény 24. §-ának 1. bekezdése rögzíti, hogy befektetett eszközként olyan eszköz kimutatni, amelynek az a rendeltetése, hogy a tevékenységet, a működést tartósan legalább egy éven túl szolgálja. A törvény 28. § (1) bekezdése pedig kimondja, hogy a forgóeszközök csoportjába a mérlegben a készleteket, a vállalkozó tevékenységét nem tartósan szolgáló követeléseket, hitelviszonyt megtestesítő értékpapirokat, tulajdoni részesedést jelentő befektetéseket kell besorolni.

Túl azon, hogy nem a legszerencsésebb, ha egy törvény egy másik törvényből vett fogalomra helyezi saját szabályozásának egyik sarkkövét (az talán nyugodtan kijelenthető, hogy a felszámolási eljárás szempontjából a vagyon egy alapvető, sarkalatos fogalom), azt azért mindenképpen észre kellett volna vennie a jogalkotónak, hogy a számviteli törvény gondolkodásának középpontjában a működő vállalkozás áll, és ez nem biztos, hogy mindenben megfelel a tevékenységüket megszüntető, felszámolás alá kerülő cégeknek. Csupán egy példát említve: a peresített követelések a mérlegben nem tartoznak sem a befektetett eszközök, sem a forgóeszközök csoportjába, ugyanakkor a gyakorlatban többször előfordult, hogy ilyen követeléseket a felszámoló értékesített, sőt büntetőeljárás is folyt már a felszámoló ellen, ha utóbb kiderült, hogy a peresített követelést megvásároló személy lényegesen jobban járt, mivel a vételár többszöröse folyt be számára. Úgy vélem, helyesebb lenne ilyen horderejű kérdésben önálló – nem más törvényből kölcsönvett – fogalommal operálni, sőt az sem lenne talán szentségtörés, ha visszatérnénk a tulajdon fogalmához.

Hatályos jogunk mind az I-es mind a II-es változatban egyezően fogalmazza meg a gazdálkodó szervezet vagyonát. E szerint a csődeljárás és felszámolási

¹⁰ Az atya csődbejutása az atyai hatalom gyakorlatát fel nem függeszti és az atyának kiskoru gyermeke vagyonára kezelési jogát nem érinti. (Márkus I. 729.), idézi KRÁLIK: *i. m.* 2.

¹¹ KRÁLIK: *i. m.* 4.

eljárás körébe tartozik a gazdálkodó szervezet minden vagyona, amellyel a csőd- vagy felszámolási eljárás kezdő időpontjában rendelkezik, továbbá az a vagyon, amelyet ezt követően az eljárás tartama alatt szerez.

A 4. § (2) bekezdése rögzíti, ugyancsak egyezően, hogy a gazdálkodó szervezet vagyona a tulajdonában (kezelésében) lévő vagyon.

A rendelkezés megegyezik a klasszikus csődjogi rendszer által képviselt fel-fogással, a probléma a felhívott (2) bekezdés zárójelben lévő „kezelésében” szócskából adódik. A gazdaságkutatók, illetve a jóval a rendszerváltás előtt születettek számára nyilvánvaló, hogy a szocialista gazdálkodási rendszerben az állami vállalatnak semmiféle saját vagyona nem volt, hanem csupán az állami vagyont kezelte. Az ideológia szerint az állami tulajdon egységes és oszthatatlan volt, amit a Ptk. 175. § (1) bekezdése úgy fejezett ki, hogy az állam tulajdonjogát nem érinti az, hogy egyes vagyontárgyait állami szervnek, illetőleg állami vállalatok *kezelésébe* (kiemelés tőlem: T. G.) adja.

Az igazsághoz persze hozzátartozik, hogy a Személyek részben – amely jóval kevésbé volt ideológiailag érzékeny terület, mint a tulajdon – a Ptk. a „rábízott vagyon” fogalmával operált. [Ptk. 31. § (2) bekezdés „az állami vállalat ... feladatai ellátása érdekében a rábízott vagyonnal ...”]

Természetesen nincs arról szó, hogy manapság az állam ne rendelkezne vagyonnal, és arról sincs szó, hogy a saját tulajdonában lévő vagyont kötelezően „ő maga” gondolná. A 2007. évi CVI. törvény az állami vagyonról IV. fejezetében az állami vagyonnal való gazdálkodás alapvető szabályozását rögzíti, kimondja, hogy az állami vagyonnal a tulajdonosi joggyakorló maga gazdálkodik, vagy szerződés – így különösen bérlet, haszonbérlet megbízás – alapján hasznosításra átengedi, illetve vagyonkezelésbe, haszonélvezetbe adja [23. § (1) bekezdés].

A felhívott szakasz pontosan meghatározza, hogy milyen jogcímen engedhető át az állami tulajdon hasznosítása, ezek között, mint láttuk, a kezelés nem szerepel, a vagyonkezelés és a kezelés ugyanis nem szinonim fogalmak. A kérdés: vajon miért maradnak fent avitt, nem élő fogalmak hatályos jogunkban?

Természetesen hatályos jogunk is ismeri az olyan vagyon fogalmát, amely nem a hitelezők kielégítési alapját szolgálja, röviden tehát nem tartoznak a csődtömegbe. A rendelkezések összevetéséből egyébként jól megállapítható, hogy tulajdonképpen hatályos jogunk is követi a csődjog logikai gondolatmenetét, pusztán valamilyen rejtélyes okból az egyébként teljesen világos terminológiát nem hajlandó használni.

Jól látható ez a „csődtömegbe nem tartozó” vagyonelemek felsorolásánál.

A hatályos jog mindkét változatában hosszú felsorolásban mondja ki, hogy mi nem tartozik a gazdálkodó szervezet vagyonába, vagyis mi nem része a csődtömegnek. Itt viszont már a I. és II. állapot között jelentős eltérést észlelhetünk. Már az I-es állapotban is rögzítésre kerül, hogy az a vagyon nem része az adós vagyonának, amelyet az adós az állami vagyonkezelő szervezettel kötött szerződés alapján kezel. Ez a II-es változatban is szerepel, igaz, már kicsit cizelláltabban kibontva, de lényegében feltűnhetett volna a jogalkotónak, hogy pusztán ezzel az egy rendelkezésével teljesen kiütötte az azt közvetlenül megelőző, második bekezdésében rögzített „kezelésében lévő” fogalmat. Az I-es változat 4. § (3) bekezdés e) pontja alatt a következők olvashatók:

Ugyancsak nem tartozik a gazdálkodó szervezet vagyonába: „38. § (6) bekezdése szerinti esetben a jogosult követelésének kielégítésére szolgáló összeg.” A törvény 38. szakasz (6) bekezdéséhez lapozva a következőkkel találjuk magunkat szembe: Az egész bekezdést „Hatályon kívül helyezte a 2004. évi XXVII. törvény. Hatálytalan 2004. május 1. napjától.”

Emlékeztetőül megjegyzem, hogy az I-es változat szövege a 2009. november 1. napján hatályos szöveg – több, mint furcsa, hogy a jogalkotó 5 évvel később is engedi, hogy egy olyan mondat szerepeljen az állítólagos hatályos jogban, amely már saját bevallása szerint is 5 éve nem létezik.

Az összehasonlítást persze még lehetne folytatni, de ezek megítélésem szerint már új, érdemi információt nem nyújtanak.

5. Összegzés

A jogalkotási törvény és hatályos jogunk (I–II. állapot) összevetéséből megállapítható, hogy

- a normaszöveg nehezen értelmezhető, tele van ide-oda utalásokkal, sőt találkoznunk még tíznél is több bekezdéssel, ami bonyolulttá teszi és ezáltal rontja a szöveg érthetőségét;
- nem illeszkedik a jogrendszer egészébe, mivel számos már hatálytalan fogalmat használ;
- a jogalkotó nem élt a technikai dereguláció lehetőségével.

E rövid tisztelő írás végére érve, úgy vélem, a címet illetően tartozom valamilyenfajta magyarázattal. A címből áradó pesszimizmust indokolja, hogy amint azt a fentiekben is próbáltam bizonyítani, 24 év alatt sem sikerült a szocializmus gondolati, társadalmi örökségét a csódtörvényből maradéktalanul kiirtani.¹² Pedig a csódtörvény jogunknak nem az a területe, amely elfelejtődött volna, amelyhez a jogalkotó nem szívesen nyúl, hiszen a több novelláris szintű, valamint a százat meghaladó módosítások száma akár azt is jelezhetné, hogy a jogalkotó nagyon is odafigyel e területre.

A probléma megítélésem szerint ezzel az, hogy az odafigyelés alapvetően nem koncepcionális, hanem abban az értelemben pusztán technikai, hogy hirtelen felszínre bukkanó gazdasági vagy gazdaságpolitikai problémát akarunk prompt megoldani, vélt vagy valós szabályozási hiányosságot megszüntetni, figyelmen kívül hagyva a törvény egységét és egységességét.

¹² Természetesen mély és az egész törvényre kiterjedő elemzést lehetett volna készíteni – ezt a jövőben tervezem is –, de a terjedelmi korlátok persze nem teszik lehetővé az egész terület vizsgálatát, ezért maradt a csak példálózó jellegű szemezgetés.

Ez a kis írás csupán erre kívánta felhívni a figyelmet, és maga a szerző lenne a legboldogabb, ha a címből áradó pesszimizmust a jogalkotó maga cáfolná meg, és ha nem is a közeljövőben de legalább a következő 20-30 évben ténylegesen születne egységes szemléletű törvény. Nehezen lehetne vitatni ugyanis, hogy a jogalkotási törvény felhívott szakaszainak hatályos csódtörvényünk egyik szempontból sem felel meg; úgy vélem, sikerült bizonyítanom, hogy a kérdést ezen közjogi szemüvegen nézve e törvény nem más, mint rossz, hibás termék, amelyet már kijavítani nem lehet, tehát kicserélésre szorul.

Más oldalról szemlélve rögzíthető, hogy az sem árt, ha a hatályosnak minősített jog tényleg a hatályos jogot tartalmazza.

Felhasznált irodalom

GELLÉRT GYÖRGY szerk.: *A Polgári Törvénykönyv magyarázata*. Budapest, 2001, KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft.

HORVÁTH ATTILA: *A magyar magánjog történetének alapjai*. Budapest, 2006, Gondolat Kiadó.

KRÁLIK LAJOS: *A csódtörvény*. Második, átdolgozott kiadás. Budapest, 1895, Athenaeum R. Kiadó.

Magyar Értelmező Kéziszótár. Budapest, 1975, Akadémiai Kiadó.